

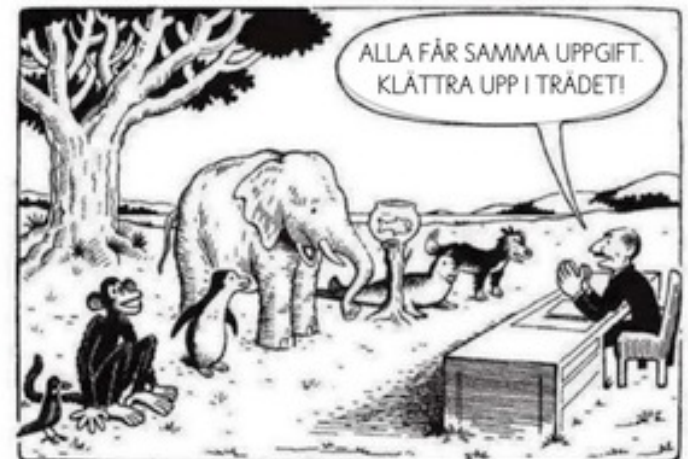
Lindrig intellektuell funktionsnedsättning

Skolläkardagarna 2023

Ida Lindblad

Leg psykolog, Med Dr

Gillbergcentrum, Göteborgs universitet

RÄTTVIST ÄR INTE ALLTID LIKA

Att vara psykolog i skolan innebär att möta:

Elever som har hög frånvaro

Elever som har svårt att koncentrera sig, upprätthålla uppmärksamheten, strukturera och planera sitt arbete

Elever som har svårt att interagera socialt

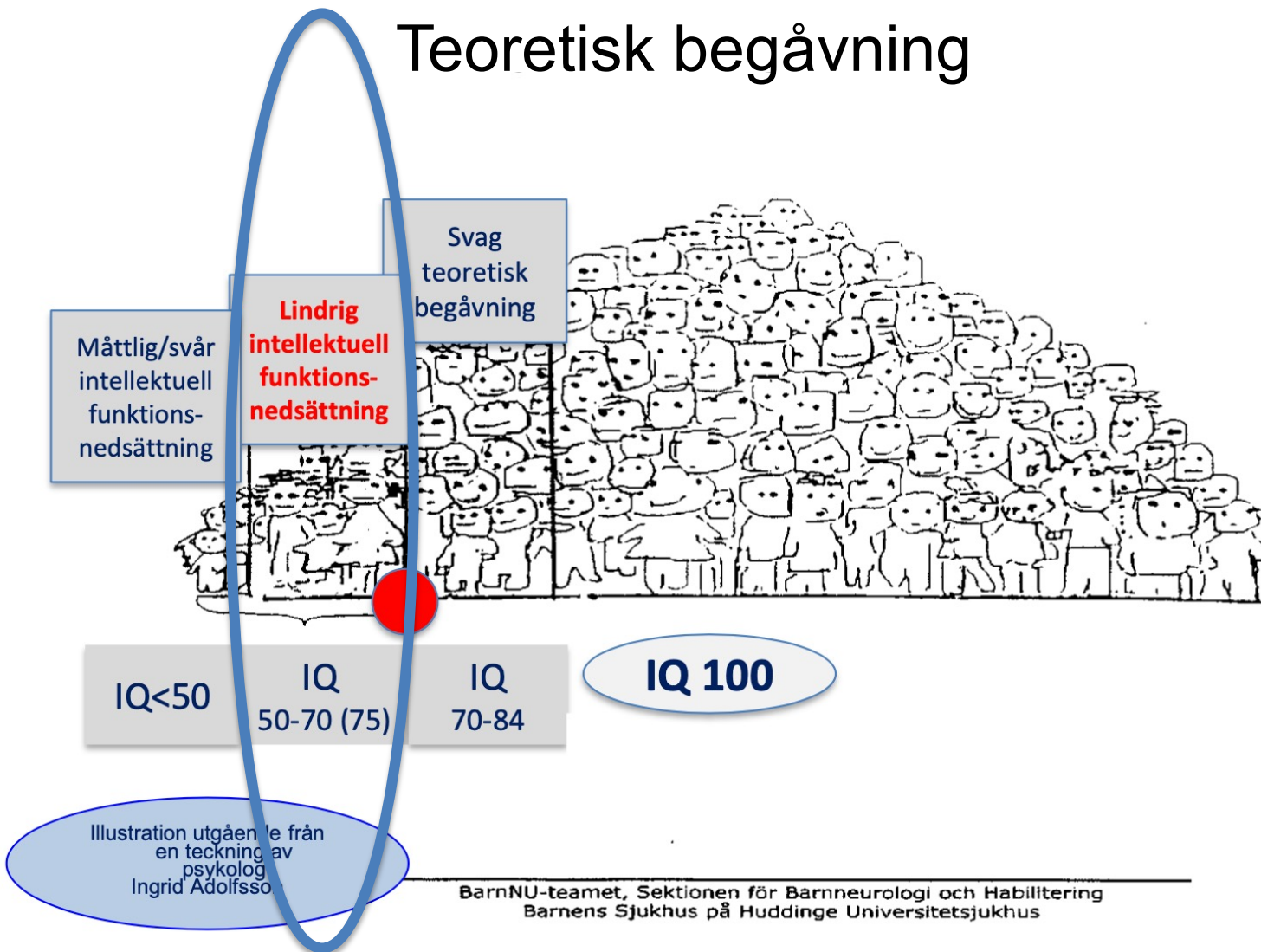
Elever som har svårt att fungera i klassrummet

Elever som uppvisar tecken på depression, ångest, ångslan, självskade- eller riskbeteenden

Elever som inte når betygskriterierna (tidigare kunskapskraven)

Teoretisk begåvning

Vad är teoretisk begåvning?

Intellektuell funktion - Förmåga att lära sig

- Slutledningsförmåga och problemlösning
- Planering
- Abstrakt tänkande
- Minne
- Hålla flera saker i huvudet samtidigt
- Omdöme
- Studieförmåga
- Lära av erfarenheter

Svag teoretisk begåvning och intellektuell funktionsnedsättning innebär att...

- Man har svårare att tänka abstrakt, det vill säga förmåga att i tankarna göra beräkningar och tänka ut konsekvenser
- Det tar längre tid att lära sig och förstå olika saker. Det kan krävas både mer upprepningar och även konkret träning över tid för att få vanor att ta fäste.
- Man kan behöva stöd och hjälp med exempelvis vardagliga saker, att komma ihåg information och olika uppgifter, lösa problem och få vardagen att gå ihop mer praktiskt.

Svag teoretisk begåvning och intellektuell funktionsnedsättning

- Långsammare utvecklingstakt inom flera områden
- Lägre "utvecklingstak"
- Svårt att komma ihåg, komma på, och komma igång
- Svårt att sortera ut viktig information, förstå och använda information

Diagnoskriterierna vid

Intellektuell funktionsnedsättning

enligt DSM-5

- A. Brister i intellektuella funktioner såsom slutledningsförmåga, problemlösning, planering, abstrakt tänkande, omdöme, studieförmåga och förmåga att lära av erfarenheter vilket styrks via såväl klinisk bedömning som via individualiserad, standardiserad intelligenstestning.

- B. Brister i adaptiv funktionsförmåga vilket leder till att personen inte når upp till den utvecklingsmässigt och sociokulturellt förväntade nivån av personligt oberoende och socialt ansvarstagande. Utan fortlöpande stödinsatser begränsar bristerna i adaptiv kapacitet personens fungerande i ett eller flera vardagliga avseenden såsom kommunikation, social delaktighet och självständighet inom ett flertal livsområden som hem, skola, arbete och samhälle.

- C. Bristerna i intellekt och adaptivitet visar sig under utvecklingsperioden.

APA, DSM-5

Samtidigt förekommande kognitiva svårigheter/funktionsnedsättningar

Det är vanligt med andra samtidigt förekommande kognitiva svårigheter hos individer med intellektuell funktionsnedsättning.

Dessa svårigheter berör ofta koncentration, motorik, språk/kommunikation, socialt samspel, syn och hörsel.

Detta ger en tilläggsproblematik som behöver uppmärksammas!

Det är av stor betydelse att alla individer utreds med ett **ESSENCE-perspektiv** och att samexisterande svårigheter tas i beaktande i utredningar.

Vad är vad?

- Svag teoretisk begåvning eller intellektuell funktionsnedsättning?
- ADHD och/eller intellektuell funktionsnedsättning?
- Autism och/eller intellektuell funktionsnedsättning?
- Språkstörning och/eller intellektuell funktionsnedsättning?

Hur ska vi veta att det handlar om svag teoretisk begåvning eller intellektuell funktionsnedsättning? Eller om det ADHD som skapar svårigheterna i lärandet? Eller autism?

Behöver vi veta?

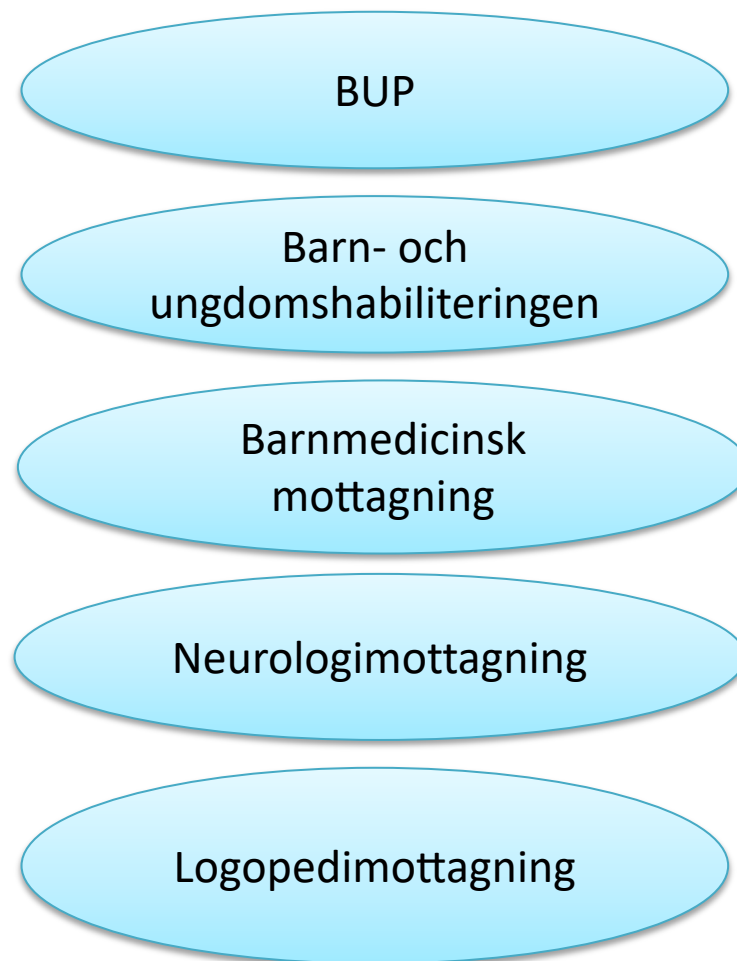
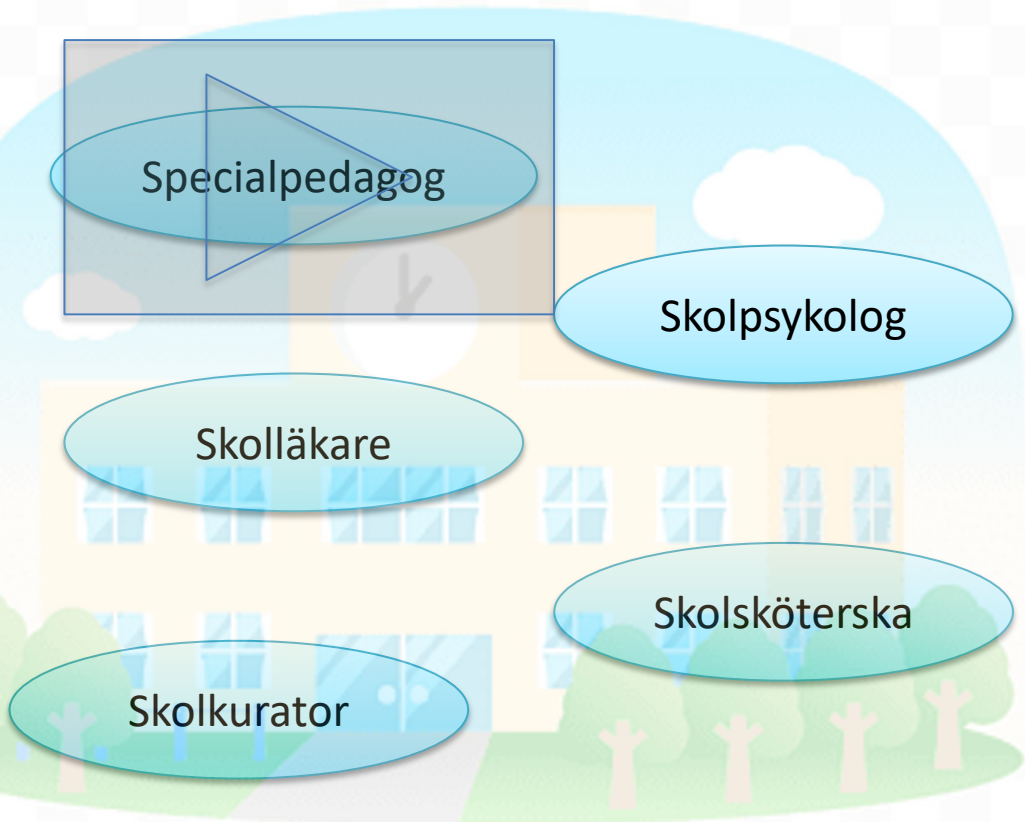

Behövs utredning i skolan?

Ja, om det finns hinder för inlärning eller för att barnet ska fungera i skolan

Skollagen (2010:800) 3 kap. 8 §

Utredningar i skolan – teamarbete inom skolan och samarbete utanför skolan

Pedagogisk

1.
Pedagogisk
kartläggning

2.
Pedagogisk bedömning
(analys & behov)

3.
Särskilt stöd?
Extra anpassningar?

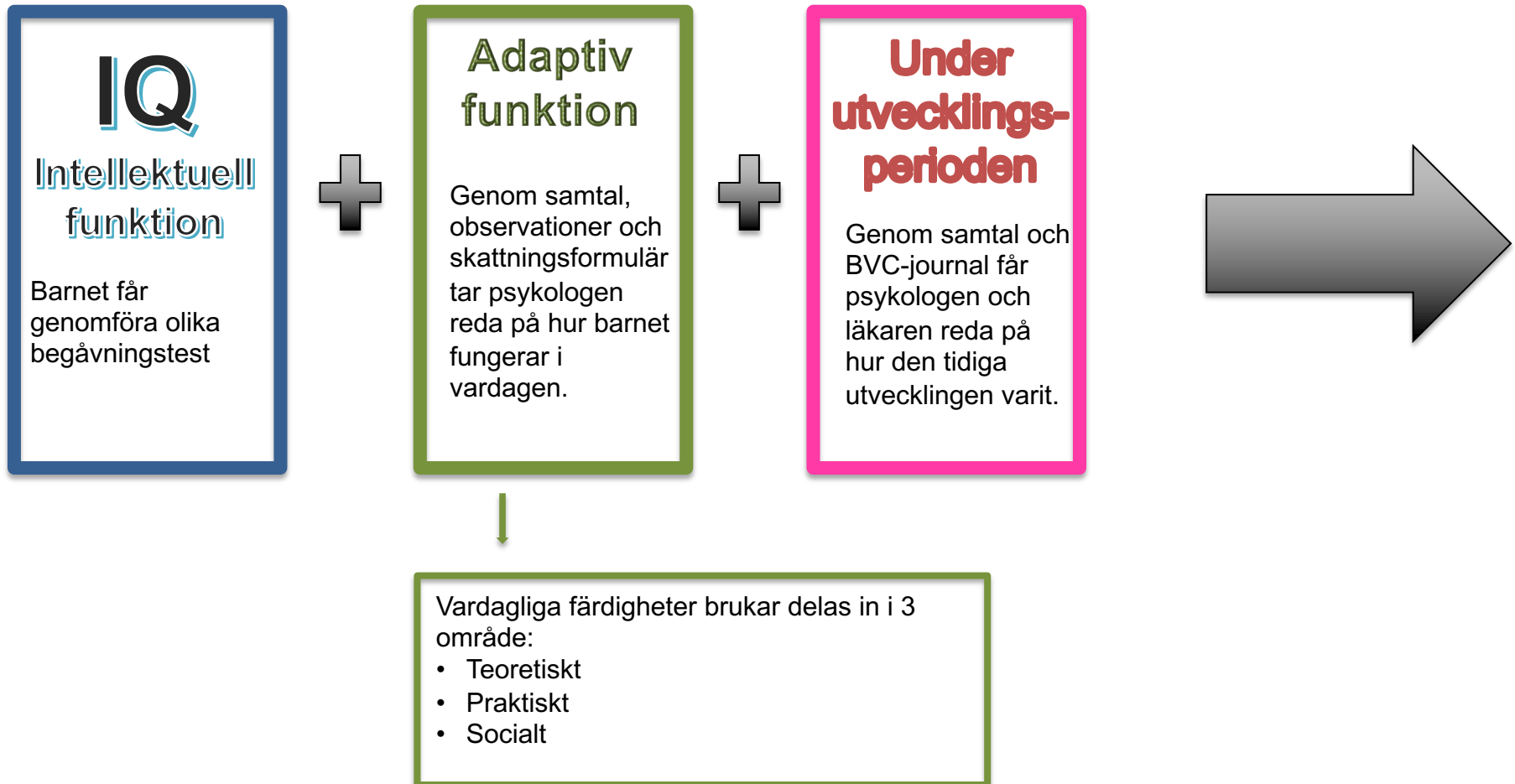
Psykologutredning

En psykologisk utredning av ett barn syftar till att förstå barnet bättre

En utredning kan vara påkallad såväl om barnet riskerar att inte uppnå kunskapskrav som om det stöter på andra svårigheter i sin skolsituation.

Psykologutredning i skolan,
Socialstyrelsen 2013

Psykologutredning (vid misstanke om intellektuell funktionsnedsättning) i skolan

Samverkan mellan psykolog och läkare

Diagnos kan ställas

När både
intellektuella och
adaptiva
funktionssvårigheter
föreligger som har
sin begynnelse
under
utvecklingsperioden
ställs diagnosen
intellektuell
funktionsnedsättning

Svårighetsgrad:
Lindrig
Medelsvår
Svår
Mycket svår

IQ
Intellektuell
funktion

Barnet får
genomföra olika
begävningstest

Adaptiv

Under
utvecklings-
perioden

Genom samtal och
BVC-journal får
psykologen och
läkaren reda på
hur den tidiga
utvecklingen varit.

Vardagliga färdigheter brukar delas in i 3
område:

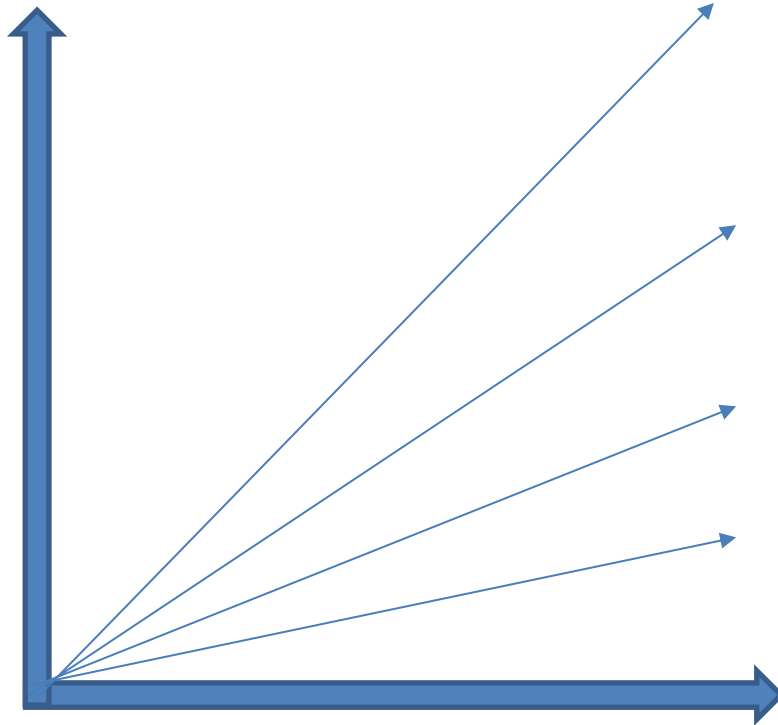
- Teoretiskt
- Praktiskt
- Socialt

”Lindrig intellektuell funktionsnedsättning är den svåraste diagnosen att ställa”

Utvecklingsålder

Faktisk ålder

Utredningen är en process över tid som behöver följas upp

Diagnostiska överväganden

- Kunskap
- Klinisk erfarenhet
- Tvärprofessionella diskussioner

Det man övar blir man bättre på

Efter diagnostiserad intellektuell funktionsnedsättning

- Etiologisk undersökning
- Habilitering
- LSS
- Anpassad grundskola/gymnasieskola

Är det skillnad mellan
diagnostik av intellektuell
funktionsnedsättning och
inskrivning i anpassad
grundskola

Inskrivning i anpassad grundskola/gymnasieskola

- Pedagogisk bedömning
- Psykologisk bedömning
- Medicinsk bedömning
- Social bedömning

Enligt 2010 års skollag är grundsärskolan en anpassad skolform för de barn som inte kan nå grundskolans kunskapsmål därför att de har en utvecklingsstörning (nu intellektuell funktionsnedsättning) eller en bestående begåvningsmässigt funktionshinder på grund av hjärnskada föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom gå. Endast dessa elever har rätt till en plats i sarskolan (nu anpassad grundskola/gymnasieskola)

Sammanfattning

”Lindrig intellektuell funktionsnedsättning är den svåraste diagnosen att ställa”

Det vanligaste är att barnet med en funktionsnedsättning har flera svårigheter - ESSENCE

Det krävs betydande kompetens och klinisk erfarenhet för att ställa diagnosen.

Det krävs en samverkan mellan psykolog och läkare.

